

Szín

A MAGYAR MŰVELŐDÉSI INTÉZET FOLYÓIRATA

2003. ÁPRILIS

8/2

TARTALOM

A MAGYAR MŰVELŐDÉSI INTÉZET MŰHELYÉBŐL

Beke Pál: Köztes-Európánkról 1

Művészeti bázis – Munkaanyag és együttgondolkodás (Összeállította: Tóth Erzsébet és Tóth Zsuzsanna) 5

ARCKÉPEK

Kiss István (1939-1993)

A népművelés utolsó mohikánja (T. Kiss Tamás) 9

In memoriam...(Andrássy Mária) 10

MŰVÉSZET ÉS TÁRSADALOM

Bicskei Zoltán: Röpirat a filmért 12

A SZAKMA ÜNNEPEI

Csokonai Vitéz Mihály díjasok 2003-ban

Ferrum Színházi társulás Szombathely (Tóth Zsuzsanna) 18

Vízvári László köszöntése (Tömöry Márta) 20

Vízvári, a bábajos bábos (Molnár Gál Péter) 21

Barsi Hajna: A díszítőművészet méltatása Ózdon – Kiállítás megnyitó 23

KÖNYVISMERTETÉS

Palackposta – Török József: Porlódi vitairatok a városról, kulturájáról, közművelődéséről (Andrássy Mária) 26

Embermértékű helyek – A közművelődés házai Budapesten 1. (Jankó Ágnes) 28

SZAKMAI BESZÁMOLÓK

Falusi és Kisvárosi színjátszócsoporthok Hárommegyés Találkozója (Németh József) 30

Regionális Színjátszó Találkozó – Vasvár 2003. március 21-23. (Katona Imre) 30

Jegyzőkönyv a Regionális Színjátszó Találkozó eredményeiről 31

A Népi Iparművészeti Bemutatóterem kiállításának megnyitása Skorutyák János, Tomó Zsolt, Vass János népi iparművészek munkáiból – 2003. március 12. (Kecskés Péter) 32

A Magyar Művelődési Társaság Illyés Gyula pályázatáról (Földesdy Gabriella) 34

SZAKMAI HÍREK

A Magyar Művelődési Intézet Művészeti Osztálya által összeállított szakmai hírek (Tóth Zsuzsanna) 35

Válogatott mesebibliográfia 37

SZERZŐINK 17

Németh László: Az értelmiség hivatása

SZÍN 8/2 – 2003. április

SZÍN – a Magyar Művelődési Intézet folyóirata. Megjelenik kéthavonta.
Szerkesztőbizottság: Elnöke: Beke Pál. Tagjai: Dr. Balipap Ferenc, Barsi Hajna,
Egyed Albert, Komjáti Gabriella, Péterfi Ferenc, Tóth Zsóka, Tóth Zsuzsanna.
Főszerkesztő: MÁTYUS ALIZ.

Kiadja a Magyar Művelődési Intézet. Felelős kiadó: BEKE PÁL.
A szerkesztőség címe: 1011 Budapest, Corvin tér 8. Szerkesztőségi titkár: Boldis Judith.
Postacím: 1251 Budapest, Pf. 101. Tel: 201-5053. Fax: 201-5764.
E-mail: kalmarij@mmi.hu és matyus@enternet.hu
Megrendelhető a szerkesztőség címén. Megrendelőlap letölthető a honlapról:
Magyar Művelődési Hálózat Információs Rendszere MMHIR www.mmi.hu
Borítóterv: Szüts Eszter.

E számunkat Kígyós Sándor szobrászművész rajzaival illusztráltuk.
Készült a Somogy-Print Bt. nyomdaüzemében. 1165 Budapest, Hangulat u. 4.
ISSN 1416-6925

BEKE PÁL

KÖZTES-EURÓPÁNKRÓL*

bizonyára mindannyiunknak vannak élményei és benyomásai; lehetőségeihez és korához képest kinek több, kinek kevesebb. Ha megszámlolom az e tájakra eső szakmai tapasztalataimat, bizony nem túl sokra jutok. Eszembe jutnak óriási (és jobbára üres) lengyelországi, kelet-német kultúrházak, völgyekbe-hegyoldalakra telepített észtországi szabadtéri színpadok. Táncsoportok, kórusbemutatók. Az azóta nagymamányi-korú, de akkor még fiatal lányokból álló rzeszówi majorette-csoport, amitől Gyarmati Kálmánnak nagy kedve támadt itthon is meghonosítani ezt a műfajt. És eszembe jutnak a hajdani Csehszlovákia cseh országrészéből a polgári múltat idéző tánciskolák, és panel-lakóklubok Rostockból, úttörőház Kelet-Berlinből. Homályosan néhány odavalósi kollega is rémlik az elmúlt negyedszázad szakmai tapasztalatcseréiből. Emlékszem a népművelési intézetek igazgatóinak balatonalmádi tanácskozására, amely "nyitott házas" intézményi kísérleteink számukra történő ismertetése miatt a bolgár Zsivkova asszony részéről moszkvai feljelentésünkkel járt. Ám leginkább a Varsóban lengyelül látott Márványemberre emlékezem, amit delegációnknak értelmezhetővé tolmácsunk tett. Le is piszsgették a körülöttünk ülők, de miután azzal mentegette magát, hogy magyaroknak fordít, minket a sötétben vállon veregettek, neki pedig hagyták, hogy tegye a dolgát. Jól emlékszem a vetítést követő hosszú vastapsra is; Tomás említette, hogy ez mindig így megy, meg is kellett nyújtaniuk a következő előadásig való időt. És eszembe jut a varsói intézetigazgató, aki a vajdasági művelődésiközpont-vezetők és a magyar MMK igazgatók közös galíciai tanácskozásán a fényképező embereket hozta szóba. Reá hivatkozva emlegetem magam is immár évtizedek óta azt a milliányi fényképezőgép-tulajdonost, akivel (intézetünk egyetlen fotoreferensén kívül) gyakorlatilag senki sem tördök, pusztán a műves fotósok klubjait gondozzák intézményeink. És jutnak eszembe a Moldova-menti Týnben többször megélt május nyolcadika koszorúzásai, a főtéri katonaszküik, az orosz helyőrség-parancsnok ünnepi beszéde alatt Szejket idéző csoszogás és terefere. A rajtunk lévő kokárda magyarként azonosított bennünket ebben a magyarok-felszabadította városkában, könnyen rántaláltak tehát a szlovák országrészéből idehozott, frissen esküdt kiskatonák. Közöttük sok volt a cigány, ám mindegyik tudott magyarul. Ettől volt, hogy délutánonként a múzeum árnyas virágos kertjében mulatva az időt, mindig vitába bonyolódunk a helybéli vezető értelmiséggel a magyarok cigány voltáról, egyidejűleg a csehek (és persze a magyarok) föld- és tájrajzi, társadalomismereti hiányosságairól beszélve. A nyolcvanas évek elejéről való emlékekhez

tavaly újabb történet társult: egy e tájékról való, tehát cseh orvost helyeztek valamikor a szlovák országrészbe, onnan nézvést Ázsiába, ráadásul magyarok lakta vidékre (akik az otthonmaradt rokonság szerint nyersen eszik a húst!), s aki aztán ötven esztendő Komárom környéki körorvosi szolgálatot követően gyakorlatilag magyarrá lett, magyar igazolványt kért és kapott. Itt és így élünk hát egymás hegyén-hátán egymásról tudva vagy tudatlanul, a történelmi léptékben persze változó határok között mi köztes-európaiak, miközben azt kell megélnünk, hogy éppen a valamikor oly' komolyan vett határok vannak tűnőben. Ám emlékeink, beidegzettségeink, gesztusaink mind régiak.

Szörványos emlékeim arra nem alkalmasak, hogy e tájék országainak mindegyikében fellelhető szakmánk tizenkilencedik században történt, és bizonyára rokonítható vonásokat hordozó kialakulását; az ezt követő, az első világháború utáni időszak országonkénti eltéréseit; a második világháborút kísérő szovjetizáció már bizonyosan mindenhol hasonló sematizációját Köztes-Európa valamennyi országában tudnám és ismerném. Erre még szakmánk nagy enciklopédistája, Kovalcsik József sem tudna tán kutakodás nélkül válaszolni. Félő, hogy amit a közönségi művelődés odavalósi előzményeiről, gyakorlatáról és szándékairól a hetvenes-nyolcvanas évek tapasztalatcseréin hallhattunk, az is (hogy finoman fogalmazzak) szűrt, (vagy hogy durvábban írjam) torzított információ volt. Valószínű, hogy ma Magyarországon többet tudunk szakmánk nyugat-európai történetéről és gyakorlatáról, mint a közeli, az utóbbi fél évszázadban velünk rokon sorsú országok közművelődési fejlődéséről és állapotáról. Számunkra azonban tán éppen az lenne a fontos, ha azt ismernénk és tudnánk: a velünk hasonló kényszerpályát megjárt országok miként lettek úrrá a művelődés szocialista sematizációján, s hogy azóta miként fejlesztették intézményeiket, azok irányítását, finanszírozását; miként társadalmiasították azokat; miként kutatják és/vagy fejlesztik településeik-térségeik kulturális állapotát? Mi történt náluk azóta tehát, hogy túlléptek a szocialistának mondott birodalmi állapotokon? Különösen, mert közülük több országgal együtt éppen európai integrációra készülünk.

*

A nyolcvanas években számomra a véletlenszerű szakmai-baráti kötődések miatt Franciaországra nyílt Európa értelme, és hozama nem az volt, hogy bámuljam és dicsérjem az ottani (egyébként érthető módon irigylésre méltó) állapotokat, hanem az, hogy volt mihez mérjem hazai körülményeinket. Bár az összehasonlítás a második világháborút megelőző és különösen az azt követő idők eltérő állapota és fejlődése miatt jobbára lehetetlen, amiben

* A tanulmány a Visegrádi Országok közművelődésével és együttműködésével foglalkozó új rovatunk nyitó írása.

mégis lehetséges, abban nem vizsgáltunk rosszul. Ott és itthon is a *népművelő egyénisége, habitusa, jóra való képessége a döntő* intézménye teljesítményében. Ott is jártak tévutakat (például éppen a nagy épületkomplexumok építésével); a kívánalmakhoz képest ott is szorít a pénz. Amit onnan hoztam, az még mindig megvalósíthatatlan nálunk; e szakmában itthon még mindig nincs lehetőség valódi stratégiai gondolkodásra; az emberek képességfejlesztésére és az elsajátítandó demokrácia kulturális-művelődési tevékenységek ürügyén való fejlesztésére még mindig nincs megfogalmazott, bátorított, támogatott igény; lehetetlen sokasítani a társadalmiasítottan működtetett intézményeket, és lehetetlen megteremteni ezek állami-lag garantált, automatizmusok útján történő finanszírozását (és e két negatívum egyidejűleg egymást erősíti); hogy bár itthon a népművelőképzés és szinonimáinak oktatása soha nem látott méreteket öltött, közülük csekély számban kerül ki valóban gyakorló népművelő – miközben az egymásra épülő és lépcsőzetes francia animátor- majd 'technikusképzés' éppen a gyakorlatra orientál; ügyetlenek és arisztokratikusak szabályozásaink, és még mindig a *polgároktól feltjük ezt a leginkább érettük kialakult szakmát*. A francia szakmai gyakorlatban semmi más nem érdekelt tehát, csak az, hogy *mit miként lehet honosítani abból*, korántsem a frankofónia, hanem a *magyar polgárok érdekében*. Amikor majd arról írok a későbbiekben tehát, hogy az elmúlt félszáz évben a jobbára hasonló történelem miatt rokon szakmai múltat átélt országok szakmaiságával kéne (végre) összekössük magunkat, akkor sem a szlovák, a cseh, a lengyel, a szlovén, az észt, a lett, a litván eljárások, a feltételezett eredmények kritikátlan átvételére, *pusztán azok megismerésére gondolok, amibe persze feltétele-sen belefér a sikeresnek ítélt eljárások honosítása* is. Különösen, hogy hamarost újból egy akolba kerülünk.

Mert persze *egy dolog a szervesen fejlődő, tehát korábbi állapotából (bizonyára viták és konfliktusok eredményeképp, de mégis) egy másik, változott állapotba jutó, s ezt újra folyamatosan kiigazító franciaországi szakmai helyzet, s egészen más dolog a kényszerpályákat megjárt államosított népművelés művi és gyors megújítása: társadalmiasítása, a polgárok kezébe történő visszaadása; állami, megyei, helyi támogatásának, szakmai felügyeletének átigazítása; a sohasem-volt-hatalmú önkormányzatokhoz való új intézményi és népművelői viszony kialakítása*. Itthon mi még nem tudtunk igazából megbirkózni ezekkel a feladatokkal. A közművelődés, a közösségi művelődés területén még nem történt meg a rendszerváltozás. Nagy kérdés, hogy miként jártak ezzel szomszédaink? – s közülük és rajtuk túl azok, akikkel együtt leszünk a nyugat-európai társadalmi-gazdasági-politikai rendszer tagjai. Miután az Unióban nincs kötelező penzum a társadalmi cselekvés ezen szeletére, *csatlakozásunkkal nem kerül és nem is kerülhet sor a közművelődés, a közösségi művelődés intézményrendszerének, finanszírozásának, irányításának kötelező érvényű, szabványosított átalakítására*. Erről nem

lesz olyan direktíva tehát, mint ami a hazai sajtgyártást, a szemétkézelést vagy bármi mást illet. Akár minden maradhat a régi-ben.

Maradhat?

Szerintem nem. Ám aki szerint igen, annak sem lehet közömbös a szakma utóbbi évtizedének a környező országokban megesett útja-sora. Tudom én, hogy itthon korántsem értünk az eldöntendő kérdések végére (és vannak olyanok, akik szerint *még el sem kezdtük* az átgondolást – e sorok írója is inkább ezek közé tartozik), ám ez nem jelentheti azt, hogy ne néznénk körül Szlovákiában, Csehországban és Lengyelországban, elsősorban tehát a „visegrádiaknál”, ám persze tovább: Szlovéniában, Észtországban, Lettországban és Litvániában, hogy lássuk: *miben jutottak*.

*

Mire jutottak a *városi művelődési otthonok* esetében, ha úgy alakult sorsuk, mint itthon: az egyetlen intézménynek helyben nincs, vagy alig fordul elő alternatívája; hogy inkább csökken az intézmény helyi-önkormányzati költségvetési támogatása és szakalkalmazottainak száma; hogy mint esetleg nálunk jó néhány helyütt, a túlélés reményében bizonytalan sorsú szervezeti átszervezésbe kezdtek. Visszalépve az előző mondatba, meg is toldom azt: vajon kinek a túlélését jelenti az új szervezeti forma: az évtizedes folyamatokét? a működő közösségeké? esetleg a népművelőkét? vagy azok egy töredékéét? Nyugat-európai kollegáinknál nem találunk ezekre a kérdéseinkre választ, lévén, hogy az odavalósi közösségi művelődési rendszer más struktúrájú, és már régóta a polgárok igényeire figyelmesen alakult; finanszírozása több csatornás, és általában előre garantált.

Vajon miképp oldották meg Szlovákiában, Csehországban és Lengyelországban, elsősorban tehát a „visegrádiaknál”, ám persze tovább: Szlovéniában, Észtországban, Lettországban és Litvániában az intézmények és a szakemberek *helyi hatalomhoz* való viszonyát? A társadalmiasítotttság magas foka és a tevékenység finanszírozásának régóta kialakított garanciái miatt ez az általam ismert Franciaországban irigylésre méltóan működik, ám (mint látszik) az eljárás egyelőre honosíthatatlan. Vajon mire jutottak ebben a hozzánk hasonló struktúrát és szakmaiságot örökölt, a korábbi idők kényszerű sematizációjában velünk együtt részes külhoni kollegák? Van-e példájuk, mintájuk, kidolgozott és alkalmazott szisztémájuk, eljárásuk arra, hogy miként oldható meg a választások eredményeképp változó helyi hatalomnak (ízlésének, akaratának, kapcsolatainak, elkötelezettségeinek stb.) való tökéletes intézményi és szakemberi kiszolgáltatottság oldása? Mit találtak ki a helyi hatalomtól való maximális szakmai függetlenség, egyidejűleg mit alkalmaznak a helybéli polgároknak való maximális intézményi-népművelői megfélelés biztosítására? Vajon ott is a helyi önkormányzat feladata-e a közösségi művelődés feltételrendszerének

biztosítása? – s ha igen, vajon ebből náluk is az következik-e, mint idehaza, hogy jobbára tulajdonosa is annak?

Vajon törekednek-e, s ha igen, azt miként teszik az intézmények társadalmiasított működtetése, ebben a népművelői szakértelem biztosítása, valamint a működtetés anyagi biztonsága és garanciái tárgyában? A már többször említett francia gyakorlat éppen ezekben jeles, de (mint említettem) honosítására mindeközéig nem kerülhetett sor. A rendszernek nem egy, hanem valamennyi elemét kell(ene) átültetni viszonyainkra, s ez meghaladta eleddig valamennyi hazai kulturális kormányzatnak nemcsak teherbírását, hanem érdeklődését is. Ám ha komplex megoldást mi magunk nem találhattunk az elmúlt tizenhárom esztendő alatt, vajon milyen, ehhez közelítő technikákat alkalmaztak másutt? – pusztán az azonos cipőben járás okán sem lenne haszontalan, ha ezt tudhatnánk.

Vajon a visegrádi négyeknél és a csatlakozásra váró egyéb (volt szocialista) országok körében mi a helyzet a város és vidéke viszonylatban? Mi történik náluk a közművelődési szempontból ellátatlan, a tevékenység- és lehetőséghiányos térségekben? – mert ne álltassuk magunkat! Már a nyolcvanas évek elején is gond volt ez, hiszen mi másért dolgozta ki a baranyai Bokor Béla – Mezei József szerzőpáros a Pécsről nem is oly messzi Újpetre közművelődési ellátási modelljét? (És még hol volt oda az Ormánság vagy éppen a Zselic már akkor is régóta „ellátatlan” térsége!) Anyagi hiányosságok és a téma iránti közömbösség miatt tervük csak szándék maradt. E témában üdítő különlegesség Derecske napjainkban történő kezdeményezése, amely néhány ambiciózus népművelő és a felelősen gondolkodó helyi önkormányzat szokatlan áldozatvállalásával szinte egyedüli hazai példája a városkörnyék településeinek kulturális fejlesztésére. Miatán a hazaihoz hasonló hiányokat és megoldatlanságokat tapasztaltunk már a hetvenes évek utolsó harmadában Délkelet-Lengyelországban, az északi cseh országrészen, és mert bizonyára ott is törekedni kell az esélyegyenlőségre (avagy cinikusabban fogalmazva: a lakosság helyben tartására), vajon mire jutottak függetlenségük utóbbi évtizedében? Mire, hogyan és miképp?

Vajon mivé váltak odakünn a korábban ott ugyancsak létező, de Magyarországon az átalakulás egyik motorjának mondható Önkormányzati törvény áldozatául esett, s megyénként immár egymásra sem hasonlító megyei módszertani intézményhálózat intézményei? Jól emlékszem, hogy hányszor és hányan voltunk évtizedeken át kritikus segítői ennek az azóta jobbára tönkrement rendszernek. Nem, nem volt tökéletes, de legalább létezett! Sokszor körülírtuk (ebben is) az ideálisat, és sokszor haragudtunk, hogy a valóság nem a vágyainkhoz igazodik. A felszámolás azonban sohasem volt célunk. Vajon miképp oldották meg Szlovákiában, Csehországban és Lengyelországban, elsősorban tehát a „visegrádiaknál”, ám persze tovább: Szlovéniában, Észtországban, Lettországban és Litvániában a közművelődés, a közösségi művelődés megyei-nagy-

táji segítségét? Ki tartja fenn, ki működteti, ki vezérli, ki finanszírozza ezeket? Vannak-e még intézményeik (mint néhol itthon), avagy visszaállt a 'tanácsadó' rendszere" (mint a hatvanas években nálunk s most ismét néhány helyütt)? Mi a tipikus tevékenységük? Szervezik-e a valamikor náluk is honos amatőrművészeti felmenő rendszerű bemutatókat, versenyeket? A kutatás, a szakmafejlés része-e feladatkörüknek? Pályázatok, tehát fejlesztési pénzalapok kezelői-e, vagy mint itthon, csak pályázhatnak?

Vajon megteremtették-e Szlovákiában, Csehországban és Lengyelországban, elsősorban tehát a „visegrádiaknál”, ám persze tovább: Szlovéniában, Észtországban, Lettországban és Litvániában a szakmafejlesztés regionális szervezeteit, s ha igen, miképpen? Állami intézményként, országos rendszer részeként, központi fenntartásban? A regionális hivatalok vagy önkormányzatok működtetésében? Esetleg a régió különféle állami, önkormányzati és civil tényezőinek nonprofit együttműködése ad lételemhátort számukra? Rendelkeznek-e általuk kihelyezhető (vagy csak pályázható?) tevékenységserkentő pénzalappal? Kutatási funkciójuk van-e, s ha igen, helyben és országosan kik partnereik ebben? Intézményfenntartási feladattal terheltek-e? Szakmafejlesztő regionális szervezetek lebonyolítottak-e sikeres brüsszeli pályázatot? Összekötötték-e ezen intézmények figyelmét a munkaügyi-átképzési és egyéb felnőttképzési, szociális, vidékfejlesztési perifériákkal? Feladatuk-e a helybéli civil világ bátorítása, önállósítása? Mi magunk is hasonló kérdések előtt állunk; bizony jó lenne tudni, hogy ki, miként, mit alakított. Tudnunk kéne azt is, hogy vajon elégedettek-e kiépített struktúrájukkal és feladatrendszerével, s tudnunk kellene, hogy ha most szerveznék, mit miért csinálnának másképp.

Vajon megalakultak-e náluk a közművelődés szakmai szervezetei intézménytípusonként úgy, mint nálunk, s ha igen, miféle tevékenykedést folytatnak? Vannak-e módszertani, kutatási-fejlesztési és képzési központjaik (mint például Franciaországban), van-e függetlenített struktúrájuk, garantált állami pénzellátásuk, szakmai kísérleteik, konferenciáik, vitafórumaik, szakmai nyilvánosságuk? – ami nálunk is mind kívánatos lenne. A francia (vagy más nyugat-európai) példa ez esetben sem követhető, hiszen nincs négy-hat évtizedünk a szerves fejlődés kivárására; hasznos lenne tudnunk, hogy a miénkhez rokonítható intézményi-szakmai környezetből Szlovákiában, Csehországban és Lengyelországban, elsősorban tehát a „visegrádiaknál”, ám persze tovább: Szlovéniában, Észtországban, Lettországban és Litvániában ebben mire jutottak.

Ám kitekinthetnénk a művelődési otthonokon túlra is; vajon milyen alternatív közösségi művelődési intézményfélék alakultak náluk? A „faluház” és az ÁMK egymásnak ugyan ellentmondva, de mégis alternatívaként jelent meg Magyarországon a nyolcvanas évek elején; van-e

nálunk hasonló, egyéb közintézményekkel és különösen az iskolával összevont tünemény? Hogyan állnak a volt szakszervezeti intézményekkel? Helyreállt-e odakünn a félszázaddal korábbi egyesületi intézményrendszer? Van-e új, előzmény nélküli szervezet (mint nálunk például a teleház); feléledtek-e a mozgóellátási hagyományok?

Több mint évtizede hiányzik Magyarországon a *szakma havonta megjelenő írásos, elemző fóruma* (aminek pótlására már tettünk 2001-2002 folyamán bátortalannak bizonyult sikertelen kísérletet). Lehetőségeink szerint újra megpróbáljuk ennek megteremtését, de vajon mivé lettek a hajdani Népművelés társlapjai odakünn? Van-e az 1992-ben Magyar Művelődési Intézetté átalakult Országos Közművelődési Központnak és jogelődjének, a *Népművelési Intézetnek társintézménye* a hajdani (és újra) 'baráti' országokban? Nálunk a szakmai kutatás akadémiái feladattá emelkedett. És önáluk? Nálunk a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma felügyeli ezt az ágazatot. Vajon a közösségi művelődés nálunk is mintha múzeumi tárgy, műemlék, 'örökség' lenne? – esetleg operatívabb helyen gondolják-fejlesztik-e ezt a *társadalomfejlesztés szempontjából nélkülözhetetlen tevékenységet*?

*

Bár a felsorolt kérdések töredékére a még megmaradt kapcsolatok, az azóta teremtett új ismeretségek, testvérvárosi és határmenti együttműködések miatt mi s még nyilván sokan mások külön-külön tudjuk a választ, ismeretem szerint nem állunk úgy, hogy akár közös brüsszeli pályázatokban közös kutatást, összehangolt intézmény- és tevékenységfejlesztést, együttes képzést végezhetnénk velük, arról nem beszélve, hogy mindenekelőtt éppenhogy össze kellene hordani, *összesíteni kellene ismereteinket*. A csatlakozás előtt álló országok egymással rokonítható intézmény-és tevékenységrendszere jobbára csak egymás által kódolható (hiszen jól tudom, hogy például a franciák számára hosszan kell értelmezni struktúránkat), ám bizonyos, hogy az integráció előrehaladtával egyre inkább a nyugat-európai rendszerekhez és gyakorlatokhoz kell igazodjunk. Nem azért, mintha kötelező lenne, hanem például a pályázhatóság miatt, és mert ebben is *felhasználóbaráttá* kell válnunk.

Hajdani munkahelyemen, a Józsefvárosi Művelődési Házban egy helytörténeti kiállítás előkészítése során tudtam meg, hogy a korabeli városatyák az akkor még önálló település fővárosi integrációját megelőzően, tehát 1871-ben a nyugat-európai városok közigazgatási, ügykezelési, oktatási stb. rendszereit tanulmányozandó egy évre kiküldtek egy ifjú fogalmazót. Ő hazatérve felépítette azt a rendszert, amit a később nyolcadikként sorszámozott kerület 1950-ig közmegelegedésre használt. Ha nem is tudjuk ilyen huszárosan megoldani ezt a némiképp bonyolultabb problémát, összeadni még összeadhatjuk, amit tudunk. És elindulhatnak északra, keletre, délre kollegák autóval, vonattal a helyzetet megismerni: *ki falusi, ki kistérségi, ki*

kisvárosi, ki nagytáji-megyei, ki megyeszékhelyi, ki regionális környezetbe, ki nagyvárosba, ki nagyvárosi kerületbe; de lehetne országos módszertani központba, intézmény-úpusonkénti vagy tevékenységfajta szerinti egyesületbe is látogatni. Őszre már összehívhatnánk Magyarországra az így megismert kollegákat, hiszen bizonyos, hogy nemcsak mi maradtunk ki belőlük, hanem ők is egymásból.

Civil minőségemben egy olyan hazai önkormányzati szövetség működését segítem, amelyik a helyi ifjúság lehetőségeinek fejlesztésére alakult nemzeti szervezetek európai egyesületének is tagja. Nem véletlen, hogy az alapító atyák a pályázat- és pénzforrás Brüsszelbe helyezték a kapcsolatfejlesztő egyesület európai központját, s hogy főütkárul egy sármos fickót választottak. Ügyességét dicséri, hogy januárt követően júniusban ismét kiutazhat tucatnyi magyar kollega az egyesületi alapon működő francia ifjúsági- és művelődési házak struktúrájának és tevékenységrendszerének tanulmányozására, hogy az ősszel Budapesten tucatnyi országból érkező szakemberük segítségével konferenciát rendezhetünk szervezésükben (és finanszírozásukban!) az ifjúság helybéli aktivizálásának európai példáiból. Elemi érdekünk, hogy sokasítsuk az ilyen alkalmakat, hiszen ezek mindegyike behoz néhány hónapot évtizedes lemaradásunkból. Ám nem szabad azt hinnünk, hogy csak tőlük honosíthatunk megoldásokat! Biztos vagyok abban, hogy a valamikor igényesként, invenciózusként és innovatívoként megismert szlovák, cseh, lengyel, szlovén, észt, lett és litván kollegáknál, egyesületeiknél, intézményeikben és módszertani központjaikban is találunk tanulni- és elsajátítanivalót.

Ami tennivalónk ebből számunkra adódik, azt már tesszük, és tesszük továbbra is. Időnként hírt adunk róla ezeken a hasábokon. Ha valaki csatlakozni akar e munkához (különösen, ha nemcsak kollega, hanem a nyelvet is beszéli, esetleg oda való, ott tanult, onnan házasodott) szóljon, jelentkezzen. Ha valaki előrehaladt valamilyen részletkérdés megismerésében, írja meg most vagy később, közölni fogjuk cikkét. Ha együttműködő barátokkal rendelkezik valaki, ha tudatos vagy véletlenszerű ismeretségből köztes-európai együttműködés részese ő maga, intézménye, települése, csoportja, egyesülete, hivatala: írja meg, hogy az miként alakult, annak milyen hozadéka volt, s hogy miben milyen terveik, reményeik vannak. Honlapunkon is külön fejezetet nyitunk a köztes-európai szakmai együttműködésnek, és talán végre pénz kerül annak nemcsak angol (francia? német?) rezüméjére, hanem azon a szlovák, a cseh, a lengyel, a szlovén, az észt, a lett és a litván nyelvű intézet- és szakmaismertetésre is.